

שיעור לקראת יום העצמאות לגילאי תיכון

על אחריותם של צעירים אז והיום דרך השיר 'מסביב למדורה' מאת נתן אלתרמן

מבוא מושגי

- הפלמ"ח – פלוגות מחץ. הפלמ"ח הוקם ב-1941 במטרה להגן על היישוב היהודי מפני פלישה אפשרית של הנאצים לא"י. על שורותיו נמנו צעירים בגילאי 18-22, רובם חניכי תנועות הנוער החלוציות. בהיותו מבוסס על מתנדבים ובהעדר תקציב, נדרש לממן עצמו ולכן נערך הסכם עם הקבוצים, לפיו מתנדבי הפלמ"ח יעבדו בענפי המשק בימים, ויתאמנו בלילות. הפלמ"ח פעל ברוב גזרות הלחימה לאחר הכרזה העצמאות באו"ם וספג כ-3,000 אבדות, רובם צעירים וצעירות.
- נתן אלתרמן – גדול משוררי היישוב העברי ותקופת המדינה. לצד כתיבה 'גבוהה' כתב גם פזמונים וטור אקטואליה קבוע בעיתונים 'דבר' והארץ' בשם 'הטור השביעי'. השיר 'מסביב למדורה' פורסם במסגרת 'הטור השביעי'. טוריו של אלתרמן הינם נכס צאן ברזל של השירה העברית ('מגש הכסף', 'על זאת' ועוד).
- מסביב למדורה – צעירי הפלמ"ח ישבו סביב המדורה בלילות האימונים ובעת היציאה למשימותיהם. יצחק שדה, מייסד ומפקד הפלמ"ח, כתב טור בשם 'מסביב למדורה' שיצא במסגרת עלוני הפלמ"ח.

מהלך השיעור

- פתיחה – מה ההבדל בין ישיבה סביב מדורה (בל"ג בעומר, למשל) לבין ישיבה בכיתה? מה הישיבה סביב המדורה מאפשרת?
- נחלק את מילות השיר ונשמיעו.
- נשאל
 - לפי אלתרמן, מהם מאפייני הפלמ"ח?
 - אילו ערכים מאפיינים את הנוער הישראלי כיום?
 - מהם ההבדלים בין צעירי הפלמ"ח לצעירים כיום?
 - מהם המחירים ששילמו הצעירים שלחמו במלחמת יום העצמאות?
 - האם הערכים בהם דבקו הפלמ"חניקים רלוונטיים ליום? במה?
 - עבור אילו מטרות ישלמו צעירים כיום מחירים דומים לאלו ששלמו בני דור הפלמ"ח?

נתן אלטרמן

מסביב למדוּרה

עם שבע שנים לפלמח, ניסן תש"ח

אמתם לא היתה להם אם.

לא ידעה בצאתם לדֶרֶךְ.

היה לילה עמק ונושם

כתמיד בניסן-היָרֵחַ.

וישבה בו עדת נערים בני-בלי-שם,

חשופי מרפקים וברך.

הם הקשיבו הקשב והחרש

או שלבו בשיחה דבר-וכוח.

לפניהם, עלי רגל של אש,

מדוּרה חגה-נעה ברוח.

לא יותר. אך בכתב האמה העקש

אותו-לילה נחרת עלי לוח.

את העל הפשוט כעפר

הם נשאו בלי הבט אַחֻרָה.

לא תקע לפניהם השופר,

לא לטף קדקדם בליל-חֶרֶף.

לא. בשני שרוולים הקשורים לצואר

רק הסוּדֶר חבקים מעֶרֶף.

נעלים נקשות, ילקוטים,

סעודה של זיתים ופרי-תֶמֶר,

וספלי אלומיניום קמוטים

ירעות, וקרֶבֶן לאין אֶמֶר.

מה נוסף ונמנה? ... מדברים פעוטים

נוצרות אגדות. זה החמר.

מה נשיר עליהם? מה נשיר?

הם עושים זאת יפה מאתנו.

בעצמם הם כותבים להם שיר,

ואפלו ספרים כבר נתנו...

זהו טיב הפלמח. הוא איננו משאיר

כל מלאכה ל"שלא משלנו"...

אבל ככה יגד נא לאמר:

נערים, להווי נא ידוע -

בין חגיו הגדולים של הדור

אין יפה מחגכם הצנוע.

למולכם האמה על ספו הדרור

משתחוה. ובוכה. הבינוה.

הטור השביעי א', הקיבוץ המאוחד, תל אביב תשל"ז,

עמ' 309-310

